

01. oktoobrist 2008 jõustuvad muudatused tööealiste puudega inimeste puude- ja sotsiaaltoetuste määramise korras.

19.12. 2007.a võeti Riigikogus vastu Puuetega Inimeste Sotsiaaltoetuste seaduse (PISTS) muudatused (RT I 2007, 71, 437), **mille kohaselt toimuvad mitmed muutused.**

Kokkuvõtlikult antud muudatustest:

1. 01.01.2008. a muutus **puude mõiste**: Puue on inimese anatoomilise, füsioloogilise või psüühilise struktuuri või funktsiooni kaotus või kõrvalekalle, **mis koostoimes erinevate suhtumuslike ja keskkondlike takistustega tõkestab ühiskonnaelus osalemist teistega võrdsetel alustel.**
Puudel on 3 raskusastet: sügav, raske, keskmine (sõltuvalt kõrvalabi ja järelevalve vajadusest, mis on suurem eakohastest vajadustest).
2. 01.jaanuarist tõusis (tagasiulatuvalt) tööealiste puudega inimeste sotsiaaltoetus.
3. Vanaduspensioniealiseid ning tööealiseid puudega inimesi käsitletakse puude- ja sotsiaaltoetuste määramise kontekstis **erinevalt**.
4. Vanaduspensioniealistel inimestel toimub puude määramine (arstlik ekspertiisi taotlemine) sarnaselt varasemaga - elukohajärgses pensioniametis (või interneti teel) tuleb inimesel täita arstliku ekspertiisi taotlus, pensioniamet küsib täiendavat infot inimese terviseseisundi kohta. Perearsti andmed edastab inimene ise. Perearst/eriarst edastab info arstliku ekspertiisi komisjonile 10 päeva jooksul. Ekspertarst või ekspertkomisjon tuvastab saadud info põhjal puude raskusastme.
5. Puude raskusaste määratakse kuueks kuuks kuni kolmeks aastaks, sh lastele määratakse puude raskusaste mitte kauemaks kui 16-aastaseks saamiseni, tööealisele puudega inimesele määratakse puude raskusaste mitte kauemaks kui vanaduspensionieani ja eakatele ei määrata enam **tähtajatut puuet**.
6. **Puude taotlemine tööelistel inimestel.** Alates **01.oktoobrist 2008** tuvastatakse tööelisel puudega inimesel (16-aastaselt kuni vanaduspensionieani) puude raskusaste ja puudest tulenev lisakulude vajadus lähtuvalt **igapäevasest tegutsemis- ja ühiskonnaelus osalemise piirangutest.**

7. Muudatuste kohaselt on puudel järgmised raskusastmed:
- 1) sügav puue on inimesel, kellel igapäevane tegutsemine või ühiskonnaelus osalemine on täielikult takistatud;
 - 2) raske puue on inimesel, kellel igapäevane tegutsemine või ühiskonnaelus osalemine on piiratud;
 - 3) keskmine puue on inimesel, kellel igapäevases tegutsemises või ühiskonnaelus osalemises esineb raskusi.
8. Puudest tulenevad lisakulud hüvitatakse **osaliselt**, kui kulutusi on tehtud ravimitele, transpordile, abivahendite korrashoiule, majapidamisele, kommunikatsioonivahendite kasutamisele, riietusele ja jalatsitele vähemalt kord kuus. Infot oma sotsiaalse toimetuleku ja lisavajaduste kohta annab inimene ise.
- NB! Sotsiaalministri määruse vorm tööelistel puudega inimestele puude määramise ja lisakulude tuvastamise vorm (nn instrument) ei ole veel ministri poolt kinnitatud.**
9. Kui 16-aastasele kuni vanaduspensioniealisele inimesele on enne 2008. aasta 1. jaanuari määratud puudega täiskasvanu toetus, makstakse alates 2008. aasta 1. jaanuarist toetust varem määratud tähtaja lõpuni või puudega tööelise inimese toetuse määramise päevani või vanaduspensioniiikka jõudmiseni.»;
10. Kui 16-aastasele kuni vanaduspensioniealisele inimesele, kellele on määratud enne 2008. aasta 1. oktoobrit puudega täiskasvanu või puudega tööelise inimese toetus, jätkatakse nimetatud toetuste maksmist endistel alustel ja endises suuruses määratud tähtaja lõpuni või puudega tööelise inimese toetuse uutel alustel määramise päevani või vanaduspensioniiikka jõudmiseni.
11. Rehabilitatsiooniplaan koostatakse SKA suunamisel:
- 1) igale puude raskusastet taotlevale lapsele;
 - 2) tööelisele inimesele, kui see on vajalik puude raskusastme tuvastamiseks.»;

St vanaduspensioniealseid puudega inimesi ei suunata SKA poolt reh.plaani koostamisele selleks, et täpsustada puude raskusastet, kõrvalabivajadust. Vanaduspensioniealistel inimestel on õigus ise taotleda reh.teenust, omal soovil.

Senistele riiklikele sotsiaaltoetustele lisandusid

1. Puudega tööelise inimese toetus ning
2. töötamistoetus.

St senine puudega täiskasvanu toetus jagunes sõltuvalt inimese east puudega tööeliste toetuseks ning puudega vanaduspensioniealise inimese toetuseks.

Seega toetused on järgmised:

- 1) puudega lapse toetus;
- 2) puudega tööealise inimese toetus;
- 3) puudega vanaduspensioniealise inimese toetus;
- 4) hooldajatoetus;
- 5) puudega vanema toetus;
- 6) õppetoetus;
- 7) töötamistoetus;
- 8) rehabilitatsioonitoetus;
- 9) täienduskoolitustoetus.

Puudega tööealise inimese toetus.

(1) Puudega tööealise inimese toetust makstakse igakuiselt keskmise, raske või sügava puudega 16-aastasele kuni vanaduspensioniealisele inimesele puudest tingitud lisakulude hüvitamiseks ja rehabilitatsiooniplaani olemasolu korral selles ettenähtud tegevusteks, välja arvatud ravikindlustuse ja riigieelarve muudest vahenditest finantseeritavateks tegevusteks.

(2) Toetust makstakse igakuiselt sügava puudega inimesele 210 protsenti, raske puudega inimesele 140 protsenti ja keskmise puudega inimesele 65 protsenti sotsiaaltoetuste määrast kuus. 2008. aastal on see keskmise puude korral 260 krooni, raske puude korral 560 krooni ja sügava puude korral 840 krooni kuus.

Töötamistoetus

(1) Töötamistoetust makstakse 16-aastasele ja vanemale töötavale puudega inimesele, kellel on puudest tingituna tööga seotud lisakulutusi. Töötavatele puuetega inimestele makstakse puudest tulenevate ja töötamisega seotud kulutuste olemasolul **töötamistoetust** kuni 4000 krooni kolme kalendriaasta kohta.

(2) Töötamistoetust makstakse tegelike töötamisega seotud kulutuste osaliseks hüvitamiseks kuni kümnekordses sotsiaaltoetuste määras kolme kalendriaasta jooksul toetuse esmakordsest määramisest arvates.

Töötamistoetuse taotlemiseks esitatakse täiendavalt:

- 1) tööraamat või muu töötamist tõendav dokument;
- 2) kuludokument puudest tingitud ja töötamisega seotud lisakulude kohta;
- 3) kirjalik selgitus puudest tingitud ja töötamisega seotud lisakulude vajaduse kohta.»;

Ülejäänud toetuste info ei ole muutunud (info Sotsiaalministeeriumi koduleheküljelt www.sm.ee , rubriik sotsiaalkindlustus, puuetega inimeste sotsiaaltoetused):

Puudega vanaduspensioniealise inimese toetust saavad vanaduspensioniiikka jõudnud puudega inimesed. 2004. aastal on see keskmise puude korral 200 krooni, raske puude korral 420 krooni ja sügava puude korral 640 krooni kuus.

Puudega lapse toetust makstakse kuni 16aastasele puudega lapsele puudest tingitud lisakulude hüvitamiseks ja rehabilitatsiooniplaanis ettenähtud tegevusteks. Keskmise puudega lapse toetus on **1080** krooni ning raske ja sügava puudega lapse toetus **1260** krooni kuus.

Ühele puuetega abikaasast või last üksi kasvatavale puudega inimesele makstakse kuni lapse 16 aastaseks saamiseni **puudega vanema toetust** 300 krooni lapse kohta kuus. Kui laps õpib põhikoolis, gümnaasiumis või kutseõppeasutuses, makstakse toetust 19 eluaastani.

Rehabilitatsioonitoetust saavad taotleda 16-65aastased puudega inimesed ning seda makstakse tegelike rehabilitatsioonikulude osaliseks hüvitamiseks kuni 800 krooni aastas.

Õppetootust 100-400 krooni kuus saavad 10.-12. klassis, kutse- või kõrgkoolis õppivad puudega noored vastavalt puude tõttu tekkinud tegelikele lisakulutustele. Seda toetust ei maksta juuli- ja augustikuu eest.

Töölase täiendamise korral on puudega inimesel võimalik taotleda **täiendkoolitustoetust** kuni 9600 krooni kolme kalendriaasta jooksul.

Lapsevanem, kellel ei ole võimalik puudega lapse hooldamise tõttu töötada, saab igakuist **hooldajatoetust** 240-400 krooni vastavalt hooldatava puude raskusastmele ja vanusele. Laste hooldajatoetuste vahendid on plaanis üle anda kohalikele omavalitsustele, sarnaselt täisealiste inimeste hooldajatoetuste vahenditega.

Puudega täiskasvanu hooldaja määrab puudega inimese elukohajärgne kohalik omavalitsus. Vajadusel makstakse hooldajale hooldajatoetust, mille suuruse ja maksmise korra kehtestab kohalik omavalitsus.

Info riiklike sotsiaalteenuste, toetuste olemuse ja taotlemise kohta on väljas ka Sotsiaalkindlustusameti koduleheküljel: www.ensib.ee , rubriik blanketid; pensionid ja toetused.

Karin Hanga
EPIK tegevjuht